ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:80

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Kvarteret Lejonet i Lindesberg

Arkeologisk schaktningsövervakning inom del av RAÄ 484:1,
Lindesberg stad och kommun, Linde socken i Örebro län, Närke

Ebba Knabe

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översiktskarta över Örebro län med platsen för undersökningen markerad i rött.

© 2018 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2018:80
Författare Ebba Knabe
Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse
Omslagsfoto https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Lion_Portrait_MGM_Grand_Lion_Habitat%2C_Las_Vegas_Nevada.jpg
Foto Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_160001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2018:22

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Kvarteret Lejonet i Lindesberg

Arkeologisk schaktningsövervakning inom del av RAÄ 484:1,
Lindesberg stad och kommun, Linde socken i Örebro län, Närke

Ebba Knabe

Länsstyrelsens dnr 431-6561-2016

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Örebro
Kommun	Lindesberg
Landskap	Närke
Socken	Linde
Fastighet	Lejonet

Fornlämningsnummer	Linde 484:1
Lämningstyp	—
Datering	—

Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2016-12-05
Länsstyrelsens diarienummer	431-6561-2016
Arkeologgruppens projektnummer	Ag 2016_109

Projektledare	Ebba Knabe
Fältersonal	Ebba Knabe

Undersökningstid	2016-12-05
Undersökt yta	60 m^2
Inmätningsteknik	Handhållen GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd påträffades.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 5
Inledning 7
Bakgrund och kulturmiljö 7
Syfte och frågeställningar 7
Metod och genomförande 9
Resultat 9
Referenser 10
Bilagor 11
Bilaga 1. Schakttabell 11
Bilaga 2. Anläggningstabell 11

Figur 1. Karta över trakten kring Lindesberg med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en pil. Skala 1:5 000.

Sammanfattning

NCC Construction AB planerade för anläggande av vatten, avlopp och elledningar inom kvarteret lejonet i Lindesberg. Arbetena syftade till att förbereda för en kommande etablering av modulhus inom fastigheten.

Arbetena innebar ingrepp inom delar av fornlämning Linde 484:1, som utgörs av kulturlager innehållande lämningar av äldre stadsbebyggelse från medeltid och framåt. Området ligger i sluttningen ner mot Lindesjön och utgjordes vid undersökningstillfället av en gräsbeväxt grusplan.

Arbetena utfördes den 5 december 2016 och området för modulhuset var schaktat ner till orörd nivå då arkeolog kom till plats, vilket i det här fallet innebar borttagande av bärlager och grus. Fyra schakt drogs för att säkerställa att inga anläggningar eller lager skulle komma att påverkas av uppförandet av modulhuset. En mörkfärgning (A1) påträffades.

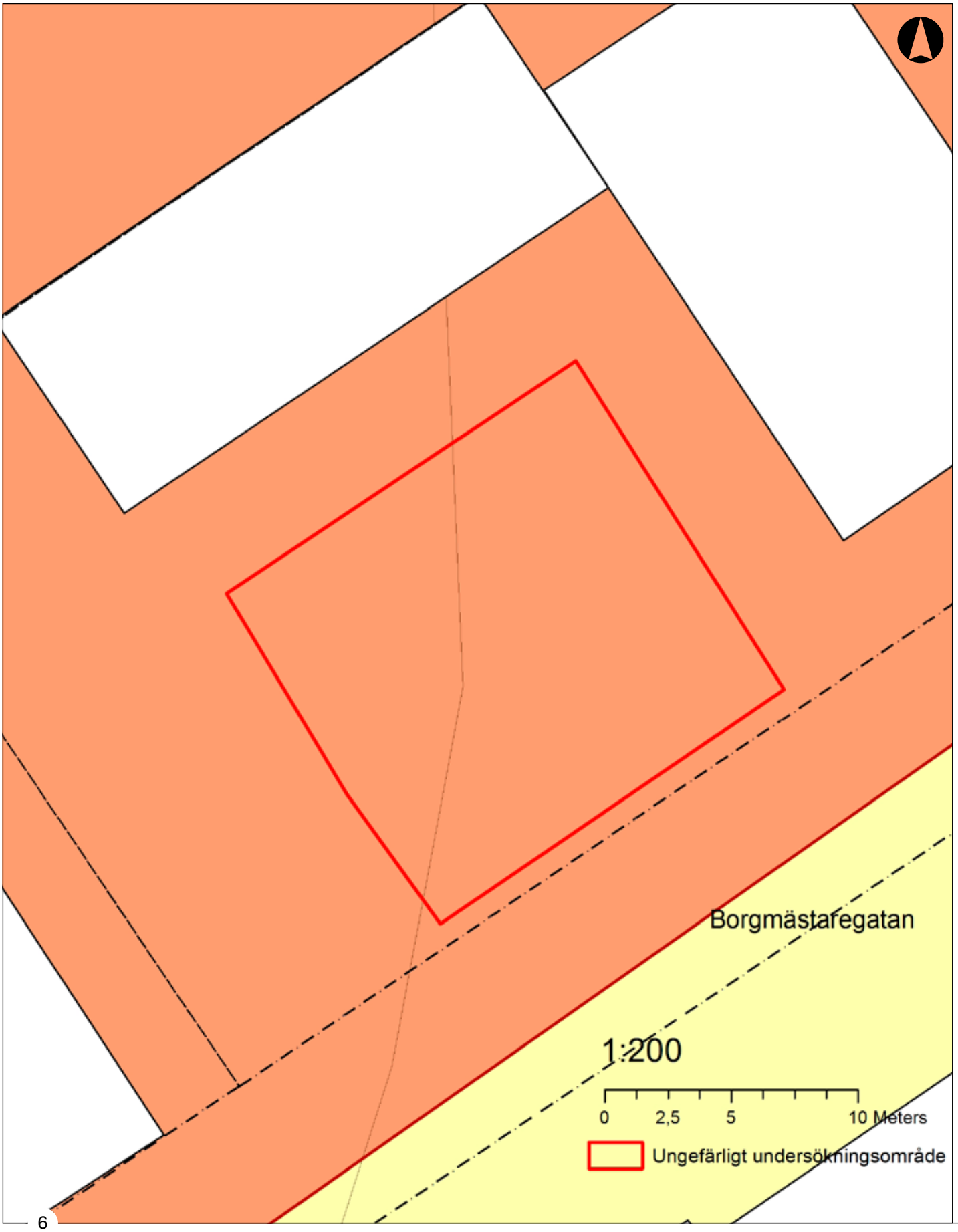

Figur 2. Aktuellt område markerade på fastighetskartan. Skala 1:200.

Inledning

NCC Construction AB planerade att anlägga vatten-, avlopps- och elledningar som förberedande för etablering av modulhus inom kvarteret Lejonet i Lindesberg. Området ligger inom fornlämning Linde 484:1 och en förutsättning för ingreppet i fornlämningen var att det skulle övervakas av en arkeolog.

Den arkeologiska undersökningen i form av schaktningsövervakning gjordes av Arkeologgruppen AB efter beslut av Länsstyrelsen i Örebro län och bekostas av NCC Construction AB. Beslut i ärendet togs den 5 december 2016 och fältarbetet utfördes samma dag.

Bakgrund och kulturmiljö

Kvarteret Lejonet ligger inom Linde 484:1 som består av stadslager och bebyggelselämningar från 1600-talet och framåt. Kvarteren ligger i stadslagrets södra område och öster om Stora Lindessjön.

Lindesberg fick sina stadsprivilegier år 1643 och var en av Sveriges mindre städer. Den karolinska tiden var en svår period för Lindesberg som utsattes av olyckor och angrepp från grannstaden Arboga. År 1644 bröt en brand ut i staden som drabbade så gott som hela bebyggelsen. Staden återuppbyggdes till stor kostnad, och blev då reglerad i gator och tomter. Återuppbyggnaden krävde stora ansträngningar och invånarna klagade över den fattigdom som branden orsakade ända in i början av 1680-talet. Redan år 1688 utsattes staden för ytterligare en brand, vilken drabbade 23 gårdar med tillhörande byggnader.

Den närliggande staden Arboga förlorade mycket av sin handel med järn då Lindesberg fick sina stadsprivilegier, vilket resulterade i en serie angrepp mot Lindesberg. Bland annat år 1660 lyckades Arboga utverka ett kungligt fribrev som gav borgarna i Arboga fördelar inom järnhandeln som kunde konkurrera med Lindesbergsborna i fråga om järnuppköp i Bergslagen. Angreppen mot Lindesberg pågick ända in i 1730-talet, då Arboga förlorade rätten till handelsdistriktet i Bergslagen.

År 1869 utbröt ännu en brand som slutade i att en stor del av Lindesberg jämnades med marken (Tham 1949).

Syfte och frågeställningar

Syftet med schaktningsövervakningen i form av arkeologisk undersökning var att eventuella arkeologiska lämningar skulle undersökas innan borttagande.

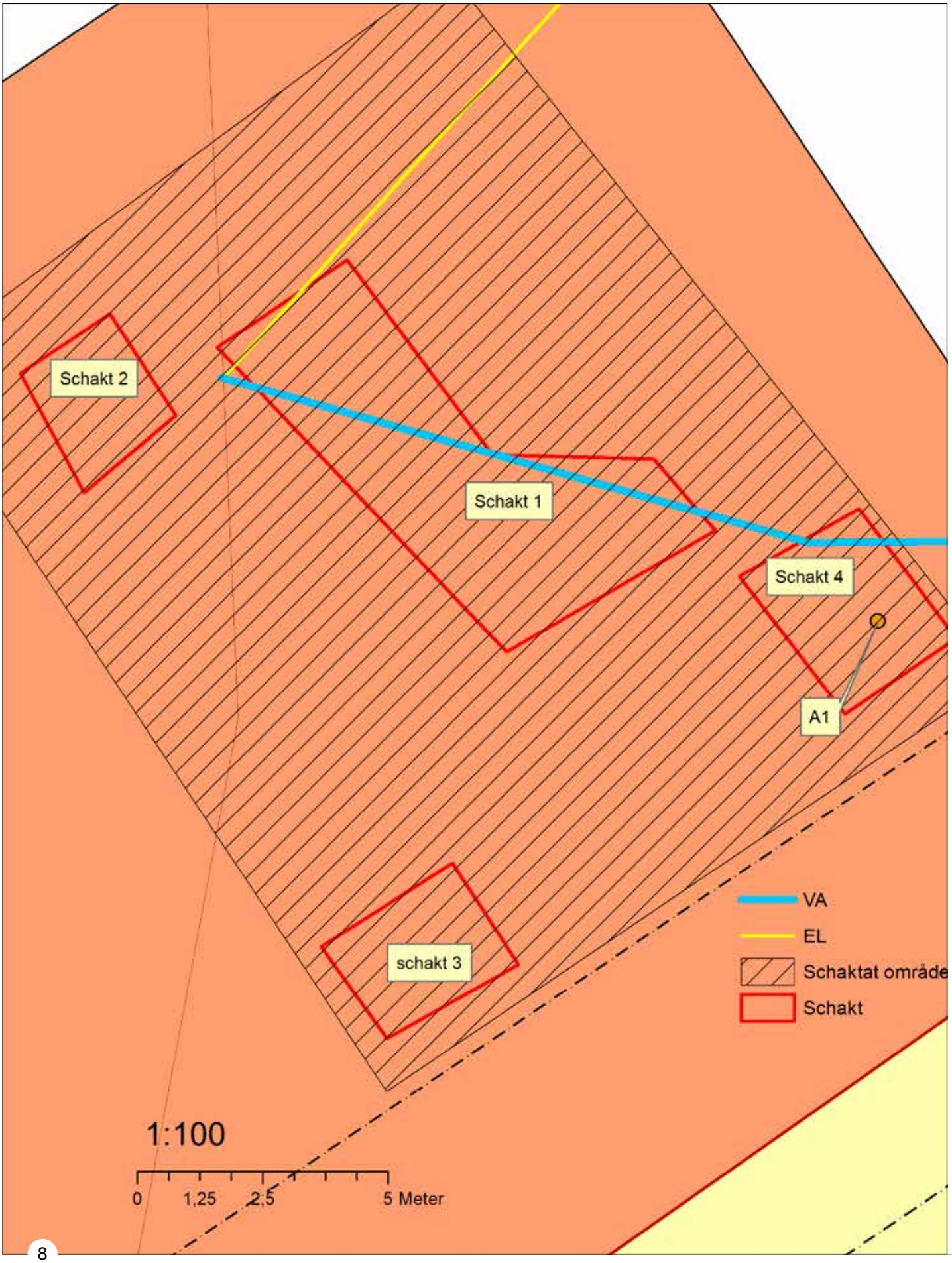

Figur 3. Schaktplan. Skala 1:100.

Metod och genomförande

Schaktningsarbetet var påbörjat då arkeolog kom på plats. Inom ytan var orörd mark synlig, men inga lager eller konstruktioner kunde iakttas. För att säkerställa avsaknaden av lämningar drogs fyra schakt där ledningar planerades att dras. I schakt 4 fanns en mörkfärgning.

Den 5 december 2016 var en mulen mörk dag vilket var missgynnsamt för fotografering.

Resultat

Området förefaller ha markberetts under senare tid, sannolikt i samband med byggnaden i anslutning till undersökningsområdets norra del. Bärlagret låg direkt i anslutning till orörd marknivå som bestod av siltig lera.

Fyra schakt drogs där planerad vatten- och elledning skulle dras. I schakt 4 fanns en mörkfärgning, A1. Den var 0,4 meter i diameter och 0,10 meter djup och innehöll grå siltig sand. Ett makrofossilprov togs och skickades på analys. Provresultatet visade rester av oförkolnat trä samt träkol av gran, tall och björk.. Avsaknaden av annat växtmakrofossilt inslag antyder att mörkfärgningen kanske snarare är en naturlig rest av en markberedning där man bränt av skog.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med schaktningsövervakningen var att dokumentera den del av fornlämningen som berördes av arbetsföretaget. Alltså skulle fornlämningens utbredning inom schaktet fastställas, kulturlagers och anläggningars karaktär skulle bedömas och platsen skulle dateras.

Endast en mörkfärgning som tolkades som en nedgrävning påträffades. Ett jordprov togs för att klargöra växtmakrofossilt innehåll. Provet innehöll inge växtmakrofossilt inslag. Inget fyndmaterial påträffades som skulle kunna ha datera mörkfärgningen.

Referenser

Tham, W. 1949. *Lindesberg och Nora genom tiderna senare delen. Lindesberg*.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Storlek/m	Djup/m	Orientering	Innehåll
1	9x2,5-5	0,5	SÖ-NV	Bärlager, sandig silt
2	2x2,5	0,5	SÖ-NV	Bärlager, sandig silt
3	3x2	0,5	SV-NÖ	Bärlager, sandig silt
4	3,5x3	0,5	SÖ-NV	Bärlager, sandig silt, A1.

Bilaga 2. Anläggningstabell

A nr	Typ	Storlek/m	Djup/m	Beskrivning
1	Mörkfärgning	0,4x0,4	0,1	Grå silt. Sannolikt rest av röjning.

Arkeologgruppen AB
RAPPORT 2017:80